Ч. 37 (11.005). Львів, субота 19. лютого 1927. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Свобода думки і слова.

Львів, 18. лютого 1927.

Свобода думки і слова — це найбільший і найважніший здобуток, що в побідній боротьбі з пережитками середньовіччя й менше або більше освіченого абсолютизму став аксіомою, основою творчого життя новітнього европейського громадянства. Свобода слова, вільна виміна думок, гра ідей — ось що було одним з головних підойм і двигунів постійного проґресу.

Свобода думки і слова в довоєнному часі побідно завоювала всю Европу, зупиняючись на межі б. царської Росії. Однак і тут ішли вперті змагання за сутнє право новітнього громадянства.

Свобода думки і слова лягла в основу всіх конституцій передвоєнних держав. Очевидно, що й нові держави, які повстали після великої війни, засвоїли собі всі демократичні здобутки. Не вільна від них і польська конституція. В арт. 104 і 105 тієї конституції забезпечується право свобідного вислову своїх думок і переконань та вільність преси.

Так виглядає в теорії, але зовсім інакше представляється справа в практиці. Свобода думки і слова, що більше! — сваволя думки і слова є в широкому обємі приноровлювана тільки до громадян „першої кляси", тільки до пануючої нації. Зате поневолені народи досі не користають з конституційних прав, а вічні заповіди про введення в життя конституції також у відношенні до непольських народів тільки стверджують сумну дійсність.

Як виглядає свобода думки і слова у відношенні до нас, до української преси — про це зайвим було би говорити. Кожний день наглядно це доказує кожному громадянинові *ad oculos*. Одначе в деяких колах втерлося переконання, що то лише на „кресах" так досадно поневіряється основні конституційні права кожного громадянина. Навпаки, здавалося, що в центрі, в столиці, під оком законодатної й екзекутивної влади свобода думки і слова не буде так визиваючо топтана, як на „кресах". Та в останніх часах виявилося, що й ці сподівання є наскрізь безосновні. Про це наглядно свідчить превенційна конфіската місячника непольських народів „*Natio*", якою на днях польська влада задемонструвала своє розуміння конституції і законности.

Визначні представники пятьох поневолених народів: українців, білорусинів, німців, жидів і литовців — постановили видавати у Варшаві місячник, присвячений положенню незавидному життю цих народів. В основу завдань місячника покладено інформування польського, а також европейського громадянства про життя-буття непольських народів під крилами найпоступовішої, найдемократичнішої і найтолерантнішої конституції. Відомо, що польське громадянство зовсім не визнається в незавидному положенню поневолених народів. Польська преса з подиву гідною послідовністю з одного боку представляє положення непольських народів просто в рожевому освітленні, а з другого завзято промовчує промови соймових представників, в першу чергу українських і білоруських, в яких на канві чорної дійсности виводиться незавидне положення поневолених народів. Видавання інформаційного журналу лежить отже в інтересі таки польського громадянства, і то тимбільше, що редакція журналу постановила оперувати головно богатомовними фактами, на другий плян ставлячи справу їх вірного, але для польських чинників неприємного освітлення.

І щож діється? Ще перед появою першого випуску „*Natio*" несподівано вночі з 12 на 13. ц. м. зявляється в редакції поліція і на приказ урядового комісаря на м. Варшаву (себ-то по старій термінольогії: варшавського поліцмайстра) безправно забирає журнал п е р е д конфіскатою. Ту саму процедуру повторює поліція в день 13. ц. м. в друкарні. На якій правній основі спирала поліція, себ-то комісар уряду на м. Варшаву свою поведінку, важко додуматися. Очевидно, на жадній, а радше на старопольському звичаєвому праві, висловленому в „максимі": *w Polsce, jak kto chce*. А „*chce*", розуміється, тільки той, хто розпоряджає фізичною силою. Доперва *ex post* доброблено мниму основу для цеї клясичної поведінки столичної влади, заквестіонувавши два уступи у статті др-а Дм. Левицького. І то які уступи? Думаєте, що може якісь визначно різкі або специфічно „антидержавні". Ніколи в світі! Заквестіоновано уступи, які безліч разів повторювалися в українській пресі і яких не торкала навіть „кресова" цензура. В одному з них стверджується, що до українців не приноровлюється постанов польської конституції, а в другому, що українську проблему „розвяжеться" здебільшого при помочі тюрми. Є це речі н о т о р и ч н і і нотрично відомі. Зрештою, про відсутність конституції на „кресах" нераз говорили в соймі польські посли, нераз підносила цю справу польська публіцистика (особливо пепесівська), а в останній своїй промові згадував про це віцепремієр Бартель.

Отже не різкість, ані не „антидержавність" місячника „*Natio*" пхнули столичну польську владу до безправних кроків, тільки щось інше. Без сумніву, нинішніх польських державців, які при допомозі своєї пропаганди вспіли вмовити в европейську опінію поправу відносин у Польщі взагалі, а узглядненя „слушних" домагань „нац. меншостей" зокрема — мусів заболіти сам факт повстання такого інформаційного журналу. Як то, досі поляки мали монополь у представлюванні „раювання" непольських народів під крилами найтолерантнішої конституції, а тепер ті, всякими благодатями наділені народи, починають „самовільно" представляти своє д і й с н е положення на поодиноких ділянках свого важкого животіння. Це одно. А друге, що заболіло нинішніх державців, то факт обєднання непольських народів на одній спільній плятформі. Це справді поразка для „моральних санаторів", які були переконані, що вспіли розєднати „національні меншости", розбити їх спільний фронт, зірвати звязки між ними. Поява с п і л ь н о г о органу поневолених народів не лише затрівожила варшавських „санаторів", але й пхнула їх не шлях явного безправства і наглядного топтання основ всякої правовости.

Тим чином думали вони залякати одних, відтягнути других. Та скоро переконалися, що даремні їх зусилля і тому тепер розпочали вони легкий відворот.

Всеж таки поведінка польського поліцмайстра і міністра внутрішніх справ та підчинених їм чинників наглядно доказує, як в Польщі розуміють свободу думки і слова. Виступ столичної влади має й свої додатні сторони. В першу чергу переконав він непольські народи про потребу спільного обєднання, про конечність одного фронту поневолених проти пануючих. Дотеперішня польська тактика узмістовлювалася в тому, шоби одні „меншости" толерувати на те, аби при їх допомозі можна було тим безоглядніше тиснути інші. Ясно, що виносимі, найпримітивніші умови життя можуть поневолені народи здобути тільки у спільній боротьбі.

Слідами Ґрабського.

Перші „санаційні" кроки нового куратора Львівської Шкільної Округи.

В Перемишлі була ще за австрійської влади приватна школа УПТ. з українською викладовою мовою, яку опісля перенято на державний кошт настільки, що держава оплачувала учителів, а „Рідна Школа" давала приміщення і все інше, а за польських часів платила ще й одного учителя. Ця школа має тепер поверх 400 дітей виключно української народности. Не зважаючи на те, польська шкільна влада настановила вже на 7 кляс дві учительки-Польки, а тепер заходиться, навіть всупереч постановам закону Ґрабського, зутраквізувати отсю школу, де нема ні одної польської дитини, а не то 20, яких батьки жадали би польської викладної мови. Цей наступ на українську школу робиться поза плечима співвласника школи, яким є Кружок „Рідної Школи" в Перемишлі, бо дається наказ управі школи провадити ніби „провізорично" утраквізм у першій клясі з польськими „погаданками", а у вищих клясах впроваджується науку географії й історії (попри науку про Польщу) в польській мові, що знесено розпорядком міністерства навіть у середніх школах. Проти цього безправства стане не тільки Старшина Кружка „Рідної Школи", але й усе українське громадянство в Перемишлі. А коли їх протест, зокремаж протест батьків дітвори цеї школи, не спинить безправного наступу на цю одиноку українську нар. школу в місті, тоді мусить наступити привернення приватної школи УПТ. „Рідна Школа" в Перемишлі як одинокого заборола проти утраквізації-польонізації української молоді.

Далі наводимо цей пророчистий документ „нової" шкільної політики на українських землях, яку започаткував гідно наслідник пок. Собінського, теперішній новий куратор Львівської Шкільної Округи д-р Рімер. Після появи його програмового інтервю в органі львівських ендеків „Слові Польскім" нічого іншого по ньому не можна було сподіватися. Не даром-же інтервюер зі „Слова Польского" закінчив списування інтервю ось яким многозначним коментарем: „Польська суспільність може бути по ньому (інтервю!) спокійною". І дійсно, може бути вповні спокійною вся україножерна компанія зі „Слова Польского", коли прочитає розпорядок, який далі в цілости передруковуємо. Ось і він:

Przemyśl, 12. 2. 1927. — Rada Szk. Pow. w Przemyślu. — L. 901 — Do Zarządu Szkoły Powszechnej im. Szaszkiewicza w Przemyślu. Zgodnie z rozporządzeniem Ministr. WR. i OP. z dnia 8. X. 1926 Nr. I. 8473/26 i rozporządzenia Kuratorium OSL. z dnia 9. II. 1927 Nr. I. N. 9277/26 poleca Rada Szkolna Powiatowa aby w szkole tamtejszej dotychczas z ruskim językiem nauczania wprowadził zarząd szkoły prowizorycznie, począwszy od dnia 15 lutego br. w rozdziale I rozkład godzin, przewidziany dla szkół powszechnych dwujęzycznych (rozporządzenie Min. WR. i OP. z 29. VII. 1925 Nr. 2335/I. ex 1925 Dz. U. K. O. S. L. z 15. grudnia 1925 Nr. 13 str. 502) z tem, że nauka czytania i pisania rozpoczynać się będzie nie w polskim lecz w ruskim języku, przy równoczesnem prowadzeniu w tej klasie pogadanek w języku polskim. Pozatem w oddziałach wyższych odbywać się ma nauka historji, geografji i nauka o Polsce współczesnej w języku polskim, zaś na lekcjach śpiewu uwzględniać należy w równej mierze, obok ruskiej pieśń polską. O wykonaniu dzisiejszego zarządzenia należy tu jaknajrychlej donieść. Dyrektor szkolny wr. M. Zychiewicz.

Скільки населення в СРСР?

Між 16. а 31. грудня 1926 р. відбулася в цілому Союзі Радянських Республик конскрипція. Про підсумки останнього перепису населення на Україні ми вже писали. Всього населення на Україні тепер кругло 29 міліонів. Думаємо, що цікаво буде для наших читачів дізнатися і про підсумки останньої конскрипції в цілому Радянському Союзі. З них видно, що Радянський Союз вже відійшов побідно від воєнних, революційних і голодових страхіть. Протягом останніх трьох літ населення фізично прийшло до себе та збільшило свою життєву здатність, що більше: воно повернуло до норми передвоєнного приросту. Перш за все слід ствердити, що по містах число населення значно зросло. В часі революції та голоду міста були дуже опустіли. Міське населення виносило у 883 містах на основі даних останнього перепису 18,600.000 осіб — на цілих 18,2 відсотків більше ніж у 1923 р. Тепер має СРСР кругло *160 міліонів душ* населення, на цілих 15 міліонів більше як рахували перед переписом.

Цікаво буде приглянутися теперішньому населенню деяких міст, що опустіли були в перших літах революції. Ленінград має тепер 1,611.000 населення (в 1919 р. мав 400.000), Москва — 2,018.206, Ростов над Доном — 302.000, Ташкент — 294.349, Свердловськ — 134.267 (1923 р. — 97.759); з українських міст Київ має 491.000, кругло *пів міліона* (в 1919 р. мав 413.361), Одеса — 420.000 (в 1923 р. 330.000), Харків — 407.578, Дніпропетровськ — 187.062.

З української кольонії в Берліні.

Збори „Української Громади".

Берлін, лютий 1927.

Українська кольонія в Берліні останніми роками дуже була зменшилася числом. Громадське життя в ній зовсім було підупало. „Український Клюб", що від 1920 року функціонує тут під назвою „Українська Громада" в Берліні, а який був орґанізацією, де сходилося все українське громадянство для розривки і відсвіжения звязку між громадянами, від двох років майже зовсім перестав функціонувати. Щоб не щезли зовсім з лиця землі ці обєднуючі всіх організацій, збиралися оса

на рік загальні збори „Громади“, які вибирали президію, ревізійну комісію, ухвалювали короткий звіт і розходилися знову на цілий рік. Ці загальні збори вже від кількох літ не могли зібрати й формального кворуму, тому увійшло в звичай рахувати збори дійсними при кожній кількости прибувших. На традиційний кухоль пива сходилося до призначеної реставрації постійно тон-чотири особи, решта цілими роками не показувалася в „Громаді“. Щойно тепер, після заснування в Берліні Українського Наукового Інституту, життя „Української Громади“ почало оживати.

Дня 29-го січня ц. р. відбулися надзвичайні збори „Громади“. Крім пару десятків старих членів, що незмінно збираються від кількох років усе в тім самім числі на загальні збори, зявилося на цей раз до двох десятків нових осіб, яких тутже одноголосно принято до складу „Громади“. Директор Українського Наукового Інституту Д. Дорошенко відчитав цікавий реферат про культурну працю української еміграції взагалі і про Український Науковий Інститут у Берліні зокрема. По вислуханні реферату збори одноголосно приняли таку резолюцію: 1) рахувати факт заснування у Берліні Українського Наукового Інституту — великим національним придбанням; 2) дякувати Українському Товариству допомоги біженцям за ініціятиву і реалізацію справи Інституту; 3) витати наукові сили Інституту й бажати їм успіху в праці.

Після того збори вислухали справоздання президії про діяльність бувшого члена „Громади“ Івана Полтавця, що перебуває тепер у Мюнхені. Збори одноголосно ухвалили запропоновану президією резолюцію, яка звучить так: „Уважати доведеним провокаційний і несовісний характер політичної діяльности Івана Полтавця. Вважати всякі зносини з Іваном Полтавцем, ти більше участь у його політичній діяльности — порочащими честь і добру репутацію. Тому тих, хто й після випуску Полтавцем „універсалу“ яким він себе проголосив „гетьманом і національним диктатором України“, не зорвав з ним усіх звязків, виключити з „Української Громади в Берліні“.

Серед членів „Громади“ назріла думка про необхідність установлення обовязуючих для всіх членів „Громади“ норм громадської моралі. Идучи назустріч таким бажанням членів, президія „Громади“ приступає до опрацювання кодексу, який має бути поданий на затвердження загальним зборам „Громади“. Ідея такого громадянського кодексу зараз занепокоїла ріжні анархістичні, руїнницькі елементи, яким очевидно, прийдеться: або підпорядкувати себе приписам кодексу, або вийти зовсім зі складу „Громади“.

Лист з Луцька.

Славяне „пруть“ на українців. — Відповідь О. Ковалевського. — „Банкоманія“, а селянин без грошей.

Луцьк, в лютім 1927.

Українське життя у нас розвивається в ріжних ділянках, „живуть“ і місцеві славяне. Від довшого часу еміґрантська московська газета „За свободу“ засту ає інтереси „русскаго населенія“ в Польщі, при чому поняття цього „русского населенія“ уявляє собі досить широко: Галичину й Волинь, не кажучи вже про Полісся. Тому два гасла вона має: „долой“ більшовиків, бо вони є перешкодою для відбудовання „Великої Росії“, й „долой“ українців, бо вони є перешкодою для присднання в майбутньому „исконно-русских“ земель до „матерняго пня“, себ-то до тої-ж Росії. Цікаво, що ці „долой“ завзято пропаґує той п. Философов, що в 1920 році сидів за одним столом з українцями й поклав свій підпис під тим договором, що признав незалежну Україну з кордонами, що починаються далеко на північ від Харкова. Але у росіян коротка память, тим більше у п. Фільософова. На шпальтах цеї „За свободу“ (чию?!)—пописуються й місцеві бувші люди. Найчастіше один старець, що вже впав у дитинство, п. Ф. Романов. Отож, „славянський нарід“ з цим п. Романовим на чолі виступив у згаданій ґазеті проти українців, яких назвав зрадниками, бо вони, українізуючи церкву Чесного Хреста, упра ляють, мовляв, „липківщину“, себ-то виломлюються з православія. Це твердження не нове й має на оці робити пресію не стільки на публичну опінію, скільки на адміністрацію, що слабо розбирається в церковних справах.

На це негайно дав публичну відповідь в „Українській Громаді“ п. Ол. Ковалевський. Він виказав розбіжність традицій московської й української церкви, підкреслив практику апостолів і всіх отців християнської церкви щодо мови богослужень і проповідей і в тойже час рішучо заявив, що є нечеслою грою говорити про незалежну українську церкву в Польщі, коли такої нема і до того українці не зміряють. „Треба сказати раз назавжди — пише п. О. Ковалевський —, що є в Польщі одна православна церква, що має одну духовну єрархію. Ця церква обєднує православні славянсько-московські, українські й польські парафії. Ці парафії повстають за згодою митрополита й підлягають одній церковній юрисдикції“.

Життя видвигає не тільки політичні чи церковні питання. Воно штовхає й господарчий розвиток краю, але в спосіб... досить оригінальний. Відомо, яка у нас недостача приступних кредитів. На це дається така відповідь, що закладається ряд банків, які будують власні будинки й міцно осідають на Волині; напр. уруxомлено вже відділи Банку Польщі й Державного Рільного Банку. За місяць має бути відкритий Банк Краевого Господарства. Є також відділи Банку для Торговлі і Промислу й Банку Торговельного, не кажучи вже про ріжні кредитові товариства. Тяжко зрозуміти, на що впаковується сюди аж три державні банки й витрачується стільки грошей на адміністрацію, коли вистарчилоб цілком одного відділу якогонебудь Банку. А коли узглядити, що Рільний Банк обсаджується б. старостами, ех-директорами, б. урядовцями, що нічого спільного не мають з банковою справою і всі належать до Хієно-Пяста, то можна з певністю сказати, що ані українські кредитові Т-ва, ані український селянин кредитів не дістануть, як не діставали їх і досі. „Банкоманія“ ця дуже коштовна, але зовсім безкорисна. Принаймні для нас.

Vidi.

Радянська Україна.

Нові наукові інститути на Україні.

Харківський центр затвердив остаточно проекти та орґанізаційні схеми трьох нових наукових установ на Україні. З них дві буде в Київі, а одна в Харкові. Почнемо від київських:

1. Інститут водного господарства.

Завданням цеї нової установи вивчувати та прослідкувати всі водні, як надземні так і підземні, богацтва України. Самостійно а також разом з іншими установами досліджує інститут усі водні фізичногеографічні обекти та складає відповідні мапи. Підземні води досліджує в цілях водопостачання, інші в цілях припинювання руїнницького ділання вод та використовування води при меліорації. Інститутом завідує народній комісаріят освіти. На чолі інституту стоїть директор, призначений Нарком. Освіти. Дорадчим органом при інституті є Рада інституту. Вона складається з директора, його заступника, керманичів відділами, з представників Академії Наук, Наркомату внутрішніх справ, Нарком. шляхів, Всеукраїнської Ради народнього господарства, Державного Геольогічного Інституту та з представників інших установ, що мають якенебудь відношення до водних справ.

2. Цукровий інститут.

Про цей інститут давали ми короткі інформації вже кілька разів, але вони відносилися до підготовчих робіт, які велись віддавна. Спершу стояла справа так, що інститут мали орґанізувати в Москві. Одначе господарським чинникам України вдалося переконати навіть московських централістів у тому, що цукровий інститут повинен бути там, де є осередок цукрового промислу, отже на Україні, бо в Москві він буде цілковито ізольований від самих джерел цукровництва. Якже тоді зможе виконувати свою працю? Ці аргументи переконали перше за все Всесоюзну Раду народнього господарства. Вкінці вдалося переконати й інші чинники так, що нині починають реалізувати закладини інституту в Київі. Зразу думали зорганізувати біля інституту все, що має якенебудь відношення до цукровництва, як зразкові поля управи цукрових буряків і т. п. Одначе тепер стоїть справа так, що аґрономічні та технічні справи від інституту вилучено. З ними слухачі будуть знайомитися в господарській академії. Інститут буде займатися теоретичними справами, звязаними з цукровим промислом. Будуть в інституті вчити першорядні фахові сили. Крім того буде він обєднувати в собі працю всіх науково-дослідних інститутів цукрівництва навіть тих, що є за межами України, і таким чином буде мати характер загально-союзної установи.

3. Географічний інститут.

Як відомо цей інститут має повстати у Харкові. Для організації інституту запросила радянська влада відомого українського ґеоґрафа проф. д-ра Степана Рудницького з Праги. Вступні підготовлення до організації тієї першої того роду установи на Україні вже пороблено. Відповідні чинники остаточно затвердили і статут Українського Ґеоґрафічного Інституту. Харківські „Вісти“ пояснюють потребу такого інституту ось як: „Наслідком систематичного заведбування ...

Д-Р ІВАН КУРОВЕЦЬ. 6)

З подорожі до Італії.

Чудове Капрі. — Grotta azura. — Одна знайомість. — Національний музей у Неаполі.*)

З Неаполю їде залізниця до Помпеїв 24 км. майже годину, серед гарних садів, винниць і чудових видів з одного боку на Везувій, а другого на неаполітанський залив та море.

На південь з морської пристані в Неаполі на обрії рисується острів Капрі, як продовження гірського хребта гарного Сорента. Острів Капрі вже в старині цінили Римляни задля краси і гарного клімату. Цісар Тиберій побудував собі на Капрі величаві віллі, де проживав на старі літа. Прогулька кораблем на острів Капрі з пристані Санта Лючія тріває з півтретя години, а разом, туди і з поворотом 9·30 до 10 годин. Прогулька дуже гарна, море блакитне, види скрізь чудові, по дорозі пароплав задержується на пару хвилин у місті Соренто, яке на скелистім березі серед зелені, город в, буйної рослинности аж притягає до себе. Капрі це чарівний острівець із високих скель, між якими, серед зелені заховалось містечко Капрі, богате в гарні сади, розкішні віллі і мальовничі гірські стіни. Пароплав причалює до малої, чепурної пристані „Маріна Гранда“, де повно більших і менших лодок, а на березі гарних, чорнявих дітей у товаристві не менше гарних, осмалених, усміхнених жінок. Все це бігає на березі, кричить, веселиться, радіє життям. Прогульковий пароплав задержується на Капрі яких 3 і пів години і за цей час можна здебільша оглянути острів і його особливости такі, як азурову печеру, обійти містечко, покріпитися добрим обідом і викупатися в морі.

„Гротта азура“ віддалена від пристані „Ґранда Маріна“ яких 3 кільометри. До неї можна дістатися через малий отвір над морем малою лодкою, в якій треба кластися горілиць, таксамо перевізник, і серед шуму і сильного руху, коли морські хвилі обхляпують людей водою, візжається до середини печери. Цей не дуже милий візд винагороджує чудовий вид унутрі, звідки все: вода та стіни, все чудово ясно голубе, немов у зачарованій країні і то раптово, з ясного, чистого, соняшного неба на дворі за печерою. Візд і виїзд з печери, а дальше зіскакування і вискакування серед бурхливого моря до малої лодки досить неприємне і жахливе. Але краса печери, чудові кольори моря варта того, щоби раз в житті, коли хто є на Капрі, поїхав туди і побачив це чудо природи.

З пристані ідемо залізнолинвовою залізницею на верх скелі, звідки простягається чудовий вид на цілий острів, на віллі, зелені гайки, сади, блакитне море, Неаполь і грізний Везувій. Тут, на Капрі, перед світовою війною перебував довший час наш письменник Михайло Коцюбинський, що шукав поратунку для своєї тяжкої недуги серця, разом з російським письменником Максимом Горким замешкував віллю на горі острова, де саме тепер Горкий мешкає і лікується. Я хотів оглянути цю віллю, але не було коли, вона на горі острову при другім березі, кілька кільометрів (з 8) віддалена від Гранда Маріна. Якраз підчас прогульки з Неаполю на Капрі в дорозі познайомився я з молодим китайським лікарем з Шангаю д-ром Ванґтаісі, який перед 3 роками скінчив лікарські студії в Шангаю і весь час 3 роки, був на спеціяльних студіях у Берліні, а тепер по відпочинку в Італії їде до Парижа, а звідти до Америки і доперва по 4 літах дальших студій вертається до Шангаю. Д-р Ванґтаісі, молодий 28 літний, дуже симпатичний, інтеліґентний, начитаний чоловік; знає мову англійську, японську, німецьку, французьку, а італійську і російську знав настільки, що міг цілком добре всюди порозумітися. Подорожею по Італії, а особливо Помпеями, був дуже захоплений. В дорозі говорили ми про всіляке: літературу, науку, медицину, про соціяльні і політичні відносини в Европі і Азії, а спеціяльно в Китаю. Про Японців говорив з неохотою і ненавистю, як про найбільших ворогів своєї вітчини. На моє питання, чи це правда, що большевицька струя опанувала Китай, казав, що так, але лише полудневу частину, себто провінцію Кантон, і що в протилежности до інтернаціонального большевизму сильно розвивається по всьому Китаю національний рух.

У поворотній дорозі до Неаполю умовились ми з товаришем подорожі звидіти перед полуднем великий національний музей у Неаполі. Повечерявши спільно в готелевім ресторані, призначили ми собі зустріч на 10 годину вранці в музеї. Я явився точно в 10-ій, бо в цій годині отвирають музей і на підставі німецького провідника оглядав салю за салею, але товариша ніде не бачив. Думаю: музей такий великий, що в ньому можна безпечно згубитися і ми розминулися. В музеї бачив я розкопки з Помпеїв, знаряддя щоденного життя, посудину: збанки, залізні окуття, замки, залізну кухонку, ліжка, столи, харч як хліб і риж, іншу поживу, як овочі та виноград лявою добре збережений, одяги, мистецькі твори, стінні малюнки, камяні та крицеві статуї. Дуже мені подобалася крицева статуя Фавна і гарної Фльори. Довший час оглядав я і подивляв великий мистецький хист і живу правду людського життя, що тому 2000 літ було таке саме, як тепер, — краса все захоплювала людей.

Вряди-годи крадькома з боку споглядали із захопленням на гарні статуї, жінки і панночки. Та не знаю, чим вони захоплювалися, гарною Фльорою, чи мужеською силою Фавна. Здається, що одним і другим. Крім розкопок з Помпеїв у „Національнім Музеї“ накопичено велика сила старих грецьких і римських архитворів мистецтва, як крицевих і камяних статуй з ріжних часів; богів, богинь, славних людей, поетів як Гомера, Сократа та інших. На цей музей зложилося богато віків старої і нової культури. До його оснування причинився чимало старий італійський революціонер Ґарібальді, який здобувши Неаполь, зареквірував гарний богатий музей Бурбонів і подарував італійському народові, а решту сотворила італійська нація. Щодо богацтва, краси, цінности і числа обєктів, цей музей грубо перевищає ватиканський музей. По 3 годиннім огляданню музею і вислуханню чічеронів в кожній салі, вийшов я заідти зовсім очманілий.

(Продовження буде.)

*) Гляди ч. 34 з 15-го п. м.

нехтування географії в старорежімній Росії географічні знання на Україні стояли дуже низько. По революції цей стан географічної справи остав такийже. Тепер по всіх школах усіх ступнів і типів природнича географія фактично усунена, і замінена вправді дуже корисною наукою, але зовсім не географічною дисципліною — економічною географією. З другого боку досвіди світової війни і довоєнної політичної кризи причинилися до того, що все закордонне суспільство почало якнайбільше цікавитися географією. По закордонних школах збільшено значіння географії, серед широких шарів суспільства поширено географічне знання, зорганізовано нові географічні інститути, кабінети, катедри, товариства і т. п. Головні завдання інституту такі: провадити науково-дослідну працю у всіх ділянках загальної й описової географії, видавати періодичну і неперіодичну літературу з географії, географічні мапи всіх типів і розмірів: топографічні, морські, стінні, підручні, спеціяльні т. ін., і накінець обслугувати експертизами державні та громадські установи". Інститутом зацікавилися уже навіть аналогічні закордонні установи, що вступили в тій справі в переписку з проф. Рудницьким, керманичем інституту.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому числі „Діла" підпало конфіскаті те місце з промови пос. Козубського в польському соймі, в якому він навів дві перші резолюції в політичних справах з програми УНДО. Це 14-та чергова конфіската нашого органу в цьому році.

— **Метелиця.** Можна було думати, що сьогорічна зима не побачить уже снігу і мине на сухо. Тимчасом учора метелиця пригадала собі, що в марті може бути за пізно відвідати нас і за прикладом інших країн, де замело сніговими горбами, подула справжнім снігом.

— **За державну зраду,** чи точніше за поширювання комуністичної небезпечної літератури відповідали вчора перед судом два молоді люди: 24-літній Филип Ґляйкер і 26-літній студент Василь Середа. Присуду ще нема.

— **Михайло Голинський,** героїчний тенор української опери в Одесі, що в останніх часах виступав як член тої опери в Києві, заанґажований на найближчий сезон до міської опери у Львові. Цими днями наш славний співак вертає з Одеси до Галичини і з днем 1. березня ц. р. зачне свої виступи в міськім театрі у Львові.

— **Український Наддніпрянський Хор** виступає тепер, як ми вже писали, на польськім Шлеську. В днях 9. і 10. ц. м. концертував він у Свентохловицях і Мисловицях — в обох містах з великим успіхом, як про це довідуємося з рецензій тамошньої німецької преси. А про виступи нашого хору в Рибніку і Льослєв читаємо в „Каттовіцер Цайтунґ" таке: „Успіх безпримірний. Загально признаваю, що після деяких переборщень (розм.: російських хорів — прим. Ред.) вчули ми нарешті щось уповні мистецького. Всі точки програми принято із захопленням. Вечір став для кожного присутнього справжньою подією".

— **Відгуки маскаради.** У доповненні до звіту із останньої маскаради „Т-ва письменників і журналістів" і кооперативи „Український Театр" варто згадати кілька дуже відрадних фактів. Деякі з наших громадян і інституцій відгукнулись симпатично на мету балю і один бориславський інжинір, якого прізвища не подаємо, жертвував шмат землі в наших горах під будову оселі для недужих робітників пера; дирекція „Народньої Торговлі" склала на цю ціль першу лепту 50 зол., „Центробанк" 25 зол., д-р М. Панькевич 25 зол., т-во О. Кульчицька і дод., спільник фірми Р. Зубика п. Стефанович у формі веселого анонсу у „Маскарадних Вістях" 70 зол. Йому же належиться подяка за те, що прибрав власними гуцульськими килимами свіжо викінчену кімнату буфету, яку кооператив одержав в останній хвилині. Рада „Т-ва письменників і журналістів" звертається з проханням до гостей, які мають 3 числа „Маскарадних Вістей", може би хто з них був добрий пожертвувати один комплект для архіву Т-ва, тому, що ні видавці, ні редактори не залишили собі ні одного.

— **Ucrainica.** В ч. 6. з 1926 р. „Minerva-Zeitschrift", Nachrichten für die gelehrte Welt, поміщена стаття про український науковий звіз у Празі; в ч. 1. того самого органу за 1927-ий рік поміщена стаття про Український Науковий Інститут у Берліні.

— **Замах на суд.** У Варшаві підложив хтось у будинку XI-ого суду велику петарду, яка вибухла і знищила судову клітку та дві кімнати. Підчас вибуху не було в суді нікого і жертв нема.

— **Право на телефон.** Аж до Найвищого суду у Варшаві апелював один мешканець Львова, процесуючись із власницею дому, яка не хотіла дозволити йому завести в його мешканні телефон. Найвищий суд рішив, що хоча в умові і не було згадки про телефон, комірник має право користати з усіх цих винаходів, які нині ще стали необхідним чинником життя культурних людей у більшім місті. На підставі такого рішення повинні би домагатись від маґістрату проведення телефонів бодай наші... лікарі, з яких ще богато в нас не має цього новочасного винаходу і яких треба шукати ще старим способом — ногами, тому, що на численних вулицях „нема місця" на нові каблі.

— **З царства злочину.** Відомого віденського оперового співака, румуна Гросавеску, застрілила із заздрости його жінка. — У Берліні суд присяжних засудив на два роки вязниці д-ра Оттона Ульоха, який наслідком хронічної недостачі грошей, потрібних жінці, напав з револьвером на банкового возного. — У Ню-Йорку напав з револьвером на власника крамниці 12-літній хлопець, домагаючись грошей і убив його. — 4-го марта переведуть у Ню-Йорку смертну екзекуцію над сліпцем Кованом, який застрілив свою наречену і хотів застрілити себе, але зробив це так незгдатно, що втратив зір. — У Мехсику розстріляли чотирьох людей, які хотіли зірвати залізничий шлях перед приїздом потягу.

— **Сучасні рекорди.** Берлінському ґінекольогові д-р Ліпманові вдалось зняти фільмою рідкий акт народження дитини, після операції недужої, якій винял матицю: матиця вродила дитину сама, поза тілом матері. — Жюрі паризького незалежного сальону мистецтва признало нагороду за дві різьби одній 15-літній дівчині Клявдії Коорталс, голяндці, дочці талановитого карикатуриста. — У місті Хемніц скінчив у шпиталі самовбивством з остраху перед операцією... 12-літній хлопець. — У Белюджистані, містечку Кальоаці, скасували невільництво... щойно тепер у 1927 році. — У Парижі деякі крамниці завели цікаву рекламну новинку: електричні манекини, які проходжуються за шибами вистави дають нагоду глядачам бачити одяги з усіх боків.

— **Літературна хроніка.** У Парижі помер російський письменник Семен Юшкевич, жидівського походження, ур. в Одесі 1868. Мав медичні студії, скінчені давно в Парижі. Його твори змальовували здебільша жидівський побут: його песа „Жиди" користувалась довго на нашій сцені успіхом; інші були постійним репертуаром жидівських і російських театрів: „Голод", „Король", „Весільна комедія", „Син бідака", „Мізерере", „У богатім домі"; одна з останніх „Співець власної недолі". Від 1921 р. жив в Америці, де чимало американських театрів ставило його песи. Юшкевич писав теж повісти та оповідання. Одна з останніх „Червона буря або перелякані люди".

— **Смерть українки-карного оборонця.** На днях вмерла в Харкові Катерина Володимирівна Мазуренко, член харківської колеґії оборонців. Покійниця народилася в 1896 р. і походила з робітничої сімі. По укінченні гімназії вступила в університет, а по його укінченні вступила на службу радянської юстиції. З початку працювала як секретар слідчої частини київського Окружного Військового Трибуналу і з призначення цьогож трибуналу виконувала при ньому обовязки оборонця. В 1920 р. перейшла до Харкова, де працювала як член колеґії громадських обвинувателів при Харківському Раднарсуді. А з заведенням інститутів прокуратури й адвокатури стала в ряди оборонців. Покійна була й талановитим оборонцем і брала активну участь у всіх виявах жіночого руху і в громадській роботі харківської колеґії оборонців. („Червоне Право").

— **Світова значина.** Причиною великого землетрусу в Югославії була зави-

---

Нові вибори на основі старої ординації.

Варшава, 17. лютого 1927.

Політичні кола є думки, що засідання соймової адміністраційної комісії (яке відбулося в середу) доказало, що порозуміння польських партій у справі самоврядних законів, а зглядно компроміс є неможливий з політичних і передвиборчих причин. Тому уряд зарядить *розвязання міських рад при рівночаснім розписанні нових виборів до тих установ. Повищий розпорядок торкатиметься всіх міських рад, вибраних перед 1922 р.* Нові вибори розпишеться в бувш. російській і австрійській дільниці, *а в Галичині переведеться вибори згідно з приписами виборчої ординації, що обовязувала за часів Австрії.* Так уряд рішений перевести вибори, не ждучи на ініціятиву сойму, яка проволікається в безконечність. З тої причини не може теж прийти до якогонебудь порозуміння між урядом і соймом в справі виборчої ординації.

В тій справі конферуватиме мін. внутр. справ Складковський з віцепрем. Бартелем. На тій конференції мають запасти остаточні рішення в цій справі. В бувшій російській дільниці прислугує урядові право на основі закону з 30. березня 1922 (який продовжує каденцію урядування міських рад) перевести вибори до міських рад, бо дотичні зарядження містяться в цитованім законі. На основі розпорядку мін. внутр. справ розписано вже вибори до міських властей у Пинську. Подібні вибори заряджено теж на цілій Волині. По закінченню тих виборів прийде черга на *Галичину* і б. Конґресівку.

Заява голови адміністраційної комісії.

Варшава, 17. лютого 1927.

Справу самоврядних законів розглядають урядові кола і сойм, хоч наступила тижнева перерва в нарадах соймової адм. комісії. Предс. адм. комісії пос. Путек заявив, що сойм. колам закомуніковано півофіціяльно поправки уряду до самоврядних законів. Чотири пяті тих поправок до третього читання самоврядних законів мають вигляди перейти в адм. комісії і в соймі. Відложення нарад комісії на тиждень зміряє недвозначно до уможливлення урядові заняти в цій справі річеве становище. Дальше д-р Путек стверджує, що міжпартійне порозуміння в справі самоврядних законів не тільки існує, але його ще й поширено, бо до того порозуміння приступив в останньому часі також „Пяст". Свою заяву кінчить Путек так: Маю враження, що є десь якась рука, яка постійно робить інтриґи й каламутить прилюдну опінію з метою скомпромітувати сойм.

Цю заяву зложив Путек у відповідь на інформаційну замітку „Пшеґльонду Вечорного", з якій подається думку урядових кругів, що сойм під теперішню пору не має нібито поважного наміру ухвалювати якихнебудь самоврядних законів, а вчорашня ухвала була тільки — демонстрацією.

Словом — каламучення публичної опінії з обох сторін!

Спільний китайський фронт.

Льондон, 17. лютого 1927.

„Дейли Ньюз" повідомляє з Пекіну, що серед прихильників північного уряду замітний сильний рух за порозумінням з південним урядом. Чанґ-Лін готов заключити компроміс, який позволив би обом китайським таборам створити спільний фронт проти чужинців.

Конґрес угнетених народів.

Брюксель, 17. лютого 1927.

У Брукселі радив конґрес угнетених народів. Найчисленніше були заступлені азійські народи. Всі майже наради були присвячені Англії, а передовсім торкалися настроїв, які запанували в Індії і Єгипті. Ухвалено повести акцію для повного освободження з-під влади Англії. В останнім дні радили над китайською справою. Англійський комуністичний посол Лемсбері закінчив промову окликом: „Викинути англійських експльоататорів!" Його оплескували китайські делеґати. На внесення Лемсберія ухвалено резолюцію, яка осуджує Мек Донелда і Вандервельда, що як соц. міністри закорд. справ Англії і Бельгії внеможливили сирійській делеґації участь у співпраці Ліґи Націй.

Новий землетрус в Югославії.

Білгород, 17. лютого 1927.

Шкоди, спричинені тут страшним землетрусом, обчисляють на 8 міл. долярів. Сьогодні землетрус повторився в околицях Любляни, але був значно слабший. Завалилося 24 доми. Поважним ударом для населення є обставина, що цілий ряд малих рік зникнув з лиця землі, тому в ріжних околицях краю населення не має води до пиття.

Уневажнення конфіскати „Наці".

Варшава, 17. лютого 1927.

Адміністраційні власти уневажнили конфіскату місячника національних меншостей „Нація". Весь сконфіскований наклад звернено видавництву з тим, що в статті д-ра Дм. Левицького мається змінити два речення.

Вбивство тайного аґента.

Варшава, 17. лютого 1927.

В Домброві на залізничім дворці незнаний чоловік убив вистрілом із револьвера тайного поліційного аґента Витовта Піщика.

Вбивство і самовбивство.

Львів, 18. лютого 1927.

Йосиф Куринський, зредукований урядовець, убив Адамську, вдову по польському капітані, з якою жив уже другий рік у її мешканні на Вульці к. Львова. Причиною вбивства матеріяльна нужда. Опісля Куринський вистрілив із револьверу собі в уста і згинув на місці. Адамська оставила 9-літню дочку, Куринський був батьком трьох малолітніх дочок.

Загадочна смерть.

Львів, 18. лютого 1927.

В мешканні повитухи Корпус при вул. Сонішній 44. померла Рифка Бавмшток із Вибранівки біля Бібрки. Тіло покійниці лежало в згаданім мешканні вже три дни. Повитуха зізнала, що Бавмшток замешкала у неї, а лікар Майзельс переводив на ній недозволену операцію. Після операції Бавмштокова померла. Повитуху арештовано.

Біржа.

Гроші.

Американський долар у приватних оборотах 8·93—8·93 і пів, канадійський долар 8·89—8·90, чеські корони 0·26—0·26·34, австрійські шілінґи 1·28—1·30, французький франк 0·36—0·36 і пів, швайцарський франк 1·73—1·74, англійський фунт 43·40—43·70. Урядовий курс 1 граму золота означено на 5·94·84 зол.

Збіжа.

Пшениця двір. 50·75—51·75, пшениця кр. селянська 48·50—49·50, жито галицьке 36·25—37·25, ячмінь галицький броварний 32·00—34·00, ячмінь галицький до перемелювання 28·00—29·00, ячмінь пастівний 27·00—27·50, овес галицький 28·75—29·75, кукурудза румунська 28·50—29·50, бараболя промислова 6·20—6·40.

Відгуки дня.

Кооперативна дитинка.

Притичина трапилась отака. 20. січня 1926 року Павло Кавун, хазяїн з хутора Обозного Христівської сельради, Камяно-Бродського району (на Луганщині), прокинувшись уранці, вийшов з хати. Може йому на хазяйство треба було глянути, а може й через те він вийшов, що всякому хазяїнові вранці виходити з хати „подагається". Одчинив Павло Кавун сінешні двері, а під дверима:

— Куа! Куа! Куа!

— Свят-свят-свят, — перехрестився Павло Кавун. — Що воно за штука отака?

Нахилився Павло Кавун — клуночок. До клуночка, — аж воно оченята звідти блищать, слізки малісінькі з оченяток бренять, ніс ґудзиком, а під носом дірка, а з дірки летить:

— Куа!-Куа!-Куа!

Павло Кувал за клуночок та до хати:

— Отакого я тобі, жінко, гостинця приніс. Дивись.

— О, Боже мій. Та манюпуньке-ж яке.

— Послав Господь. І не трудились, хай Бог простить, і дитинка...

— Кудиж його? До чогож його?

— Та... Коли вже послано, — хай у нас живе. Не обість.

— Хай, так і хай...

Взяли Павло Кавун із жінкою малісіньке немовлятко, що мати на морозі кинула, до себе...

— А зватиж хоч як його?

До лахміттячка, а там — записочка:

— „Не хрещене".

— Нічого. Піду, запишу...

Пішов Павло Кавун до сельради, записувати „ниспослану" йому дитинку.

Прийшов:

— Так і так... Запишіть, будь ласка. Хоч воно й підкинене, та вже хай за моє буде. За сина хай мені буде.

Секретар у сельраді законник дуже великий... Довго він по законах шукав, як зі „незаконними" підкиненими дітьми бути. Шукав, шукав і не знайшов:

— Нема тут про байстрюків. Не можу записати.

— Та якже-ж так? Якже-ж воно житиме? Требаж мені на його документа, чи як?

Довго думав секретар:

— Документа, що правда, треба. А до Загсу записати не можу...

Кінець-кінцем надумав:

— От що. Дам документа, тільки не з Загсу.

І написав посвідку про народження, і припечатав посвідкою споживчого товариства, де він за голову править.

Так і живе дитинка не записана в Загсі, записана в Кооперативному Товаристві.

— Чи довгож вона так житиме? — питають нас.

— Доки виросте. А виросте, прийде до секретаря сельради з дубцем і скаже:

— Якже-ж ви, тов. секретарю, на десятім році революції не знали, що в Радянській Державі всі діти законні, що в Радянській Державі байстрюків нема?

І червонітиме тоді секретар Христівської сельради, на дубця поглядаючи.

(„Вісти"). **Остап Вишня.**

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

тана рівновага морського дна, що спричинила пересунення трьох великих шарів земної шкаралупки. — Будапештенська поліція одержала анонімові листи з інформаціями, що в місті істнує клюб самовбийців, чим пояснюється така велика скількість жертв в останніх часах. — Американець Джордж Уількінс, якому не вдалось дістатися до північного бігуна, приготовляє нову, з Баров, на Алясці, звідки виїде 3 літаками. — У Менессі (франц. Марокко) почали судити бувш. начальника штабу Абд-Ель-Кріма, француза Отта Клеміса, який здезертував у 1924 р. з фр. чужинного легіону і завдяки знайомости берберійської мови, дійшов до великих впливів в армії Кріма, перейшовши на магометанство й оженившись з місцевою дівчиною.— „Фавста" в опері Шікаго передали на радіо і його чули 10 міл. людей. — Директор психіятричної санаторії на Корфу зачинив для недостачі засобів санаторію, випустивши на волю 200 своїх пацієнтів, себто: в світ пішло 200 божевільних. — У Лейпціґськім районі 130.000 робітників наслідком страйку лишилось без праці.

— **Свобода** ч. 8 містить: Критим шляхом. Нова напасть на наші громади. Що діється на Закарпаттю. Під румунським ярмом. Наступ на Білорусь. Пяна держава. Скажім собі правду в очі. Провокація. З польського сойму. Що чувати у світі. Новинки. Загадочна смерть політичного вязня. Підмога для політичних вязнів. В справі коляди на Рідну Школу. Дописи з краю.

— **Пригадка!** Запрошення на Вечерниці Союза Українських Купців, які відбудуться в суботу 19. лютого ц. р. можна одержати щоденно від 8·30 до 9·30 веч. в льокалі Т-ва (Мохнацького 6). Вечерниці в салях „Бесіди", Нар. Дім, вул. Рутовського 22, вхід через ґанок на право! Запрошення можна буде одержати також вечером при касі в Нар. Домі. 1521 1—1

Ювилейні марки „України".

Найстарше наше спортове товариство у Львові, що минулого року святкувало 15-ліття свого істнування і має в своїх рядах до 350 членів, видало недавно з приводу того ювилею серію пропамятних марок. Це видання українських добродійних марок спортовим товариством — перше того роду видання у нас взагалі; це одночасно перші у нас нові добродійні марки по десятьох роках перерви, бо останні такі марки — це була серія пропаґандистичних марок з життя Українських Січових Стрільців, що їх видано ще в часі світової війни у Відні.

Ювилейні марки спорт. т-ва „Україна" видано, як довідуємося, в 200.000 примірниках. Ціна марок: по 2 сотики (2 роди, разом 140.000) і по 5 сотиків (1 рід, 60.000). Основна барва марок „України" — червона, а на ній чорними буквами (барви „України") видруковано: Ювилейний фонд С. Т. України 1911—1926 і ціна. Марки по 2 сот. представляють лещетаря і ювилейну емблему „України", марки по 5 сотиків — теннісіста. Рисунок тих марок виконав ученик проф. Новаківського п. Чорній.

Широкі круги українського громадянства й української молоді повинні піти назустріч змаганням нашого заслуженого спортового товариства й розкупити його ювилейні марки вмить. (**ін.**)

Дописи.

Лежайськ. *(З наших досягнень на освітньому полі).* Збори філії „Просвіти" відбулися дня 29. І. 1927 р. Отворив їх голова й душа філії д. Бр. Геліцінський. Присутних було 53 членів і делеґатів читалень, серед них 12 жінок. Філія має пять читалень; з них тільки Лежайськ має власну хату. Цього року вдалося промостити дорогу українській книжці на всі окраїнні села. У всіх читальнях при уладженні свята книжки продано книжок за звиш 300 золотих. Філія має дві мандрівні бібліотеки, подаровані їй чит. „Просвіти" в Лежайську. Заходами філії уладжено в усіх читальнях свята Шевченка, Франка і „Просвіти". На дар „Просвіти" зібрано 297 зол., з з концерту й вал'пок вплинуло понад 100 зол., так, що Мати-Просвіта одержала звідси до 400 зол. дару. Дискусія на зборах була жива. Вирішено, щоби в цьому році дальше ширити українську книжку в глухих закутках та старатися конче про власні доми для читалень. Члени подякували дотеперішньому виділові філії за успішний труд, а вибраний на цей рік виділ дає повну запоруку дальшої корисної праці. Збори в поставленій при кінці резолюції ухвалили серед загального довіря Головному Виділові Т-ва „Просвіта" у Львові за його діяльність, натомісць висказали обурення кирилникам на цьогорічних Заг. Зборах „Просвіти" у Львові, що під чужий диктат або в засліпленні йшли розбивати власне добро. — **М. І. З.**

Бовщів. *(Нечувані вибрики граничної сторожі).* Села, положені в глибині краю, не мають поняття, які кривди, вибрики і зловживання приходиться терпіти нашому народові на границі від державної поліції і пограничної військової сторожі. Знущання цих панів не мають кінця. Вертають наприклад наші люде з міста Мельниці, а вони виходять на сім кільометрів напроти людей, затримують, роблять ревізію і питають за особистими документами, до чого зовсім не мають права. Або хто переходить попри компанійну канцелярію, тому кажуть лягати на землю, хоч нема навіть 4. год. вечером і лежати довший час, а потім лізти рачки аж до канцелярії, яких 50 кроків. Те саме діється по вулицях, а хто не послухає, зараз до нього стріляють. Або такі випадки. Идуть люди в білий день дорогою. Нараз виходить на дорогу пан капраль і десять кроків перед людьми кидає ручну ґранату! Люди Богу духа винні не виходять з дива, з якої це причини і в якій ціли вибухає ґраната, отже зі страху часом втікають, а за ними падуть коісові стріли. І доки наш народ має так терпіти? А народ дуже бідний, з воєнного знищення ще не відбудований, так що по кілька родин мешкає в одній хаті. Уряд не спішиться їм з помічю, а пани вивозять будівельний матеріял за границю, підбиваючи його ціну так високо, що наш селянин не годен його купити. Гірке життя нашого народу, а тут ще мусить терпіти ріжні вибрики поліції і граничної сторожі. Справді: коли те все скінчиться?

Бережанщина. *(Громада Лісники — голові „Просвіти").* Дня 16. січня 1927 р. загальні збори читальні „Просвіти" в Лісниках, що відбулися при участи 200 членів, на внесення п. Михайла Михайлова вирішили одобрити рішення виділу, щоби площу в селі, на котрій відсвятковано дня 19. вересня 1926 р. 25-ліття істнування читальні і на котрій промовляв голова Центрального Т-ва, проф. Михайло Галущинський, назвати по всі часи іменем проф. Михайла Галущинського. Дня 30. січня 1927 р. начальник громади Лісник скликав прибічну раду і членів-громадян і тогож дня вирішено так, як це говорить отсей відпис протоколу: „Число 24. Засідання громадської ради в Лісниках дня 30. січня 1927 р. Громадська рада в Лісниках, повіт Бережани, на своїм засіданні в присутности 93-ох громадян на домагання виділу читальні „Просвіти" ухвалила площу, де відбулася святочна академія в 25-ліття істнування читальні „Просвіти в Лісниках", на якій був присутний голова Товариства „Просвіта" у Львові проф. Михайло Галущинський — назвати його іменем: Площа ім. Михайла Галущинського. Лісники, дня 5. лютого 1927 р. За громадську раду: Иосиф Єнджейовський начальник громади вр., Іванько Іванів вр. Слідує печатка громади: *„Zwierzchność gminna w Leśnikach"*. Цей знаменний документ свідчить найкраще про вдячність свідомого українського селянства для заслужених робітників на народньо-освітній ниві.

Всячина.

Сто літ алюмінія. Алюміній (або глинець), цей білий і легкий метал, що в теперішніх часах знайшов таке широке пристосовлення, є — порівнюючи з іншими металями — дуже молодий. Його історія, це типовий приклад розвою науки й техніки в останніх часах. Тепер минає якраз сто літ, як ґетінґенському професорові хемії Ф. Велерові *(Fr. Wöhler)* вдалося перший раз добути його з глини, в дуже маленькій скількости і то в формі мікроскопійно малих порошинок. Кільканацять літ пізніше міг він уже добувати грудки алюмінія завбільшки головки від шпильки. З цього можна собі уявити, як тяжко було тодішніми способами добути алюміній. Перша фабрика, що виробляла алюміній, повстала в Франції 1854 р. Вона добула за перший рік свого істнування 25 кг. цього металю, а ціна одного кільограма була тоді 600 долярів, отже майже як золота (1 кг. золота коштує 700 долярів). Тоді уживали алюмінія, як дуже дорогого металю, лише на прикраси. З розвоєм техніки удосконались способи добування й повставали нові, далеко ліпші, ціна алюмінія незвичайно скоро падала, а в міру того продукція росла. Тепер коштує одно кільо алюмінія пів доляра, отже ціна зменшилася більш як тисячуразів, а світова продукція збільшилася з 25 кг. річно на 200 мільйонів кг., отже 8 мільйонів разів. Алюміній добувають тепер виключно при помочі електричного току зі спеціяльних глин і уживають його до виробу найріжнороднійших металевих предметів. На Україні — в околиях Запоріжжа находяться великі поклади бокситу (глини, дуже богатої в алюміній) і зі збудуванням дніпрової електричної стації пляують основати там великі фабрики для добування цього металю.

Похвала довгого волосся. Проблема: чи жінки мають надалі носити підстрижене волосся, чи вернутись до віковової традиції, хвилює не тільки стрижіїв, які завдяки останній моді придбали чимале джерело доходу. Нерідко трапляються ще випадки, що між консервативними родичами і доньками виринає поважний конфлікт на тему новомодної підстрижки. Є й моралісти та естети, яких вражає мужеський вид жіночих голов. Тому недавно один з паризьких часописів розписав анкету на цю тему. Прийшло сотки відповідей від письменників, артистів, лікарів, славних жінок. Більшість із них каже, що жіноча підстрижка зовсім естетична, а головно практична. Інші не ворожать їй довгої будучини, звязуючи її з примхою моди. Між відповідями звертає на себе увагу стаття-поема італійського поета Марінеттія, одного з основників футуризму. Як читачі побачуть, Марінетті не пише як нинішні, хоча би наші, футуристи, бо його відповідь має в собі і дещо поезії і дещо льоґіки: „Довге волосся — це вільні вірші і вільні слова жінки. Коротке волосся робить із жінки нудний сонет без лірічного „динамізму". Довге волосся це величний бальдахим у глибині густого ліса. Коротке — це скрипуче крісло на нудних зборах. Довге волосся продовжує тугу кохання. Коротке — нежданно обриває її. Довге — це літо з буйною зеленю. Коротке — гола зима. Коротке волосся це проминаюча мода, наслідок тимчасового ослаблення мужеського інстинкту: в ньому нема нічого футуристичного. Воно зменшує, а футуризм побільшує. Воно все зрівнює, а футуризм підкреслює всі плодючі ріжниці. Коротке волосся це сумніви та двозначність песимістичного покоління без волі, а довге розсіває по світі електрику виразну, невпинну, осяйну, животворну!" Пані, що є завзятими прихильницями підстрижки, нехай не вважають цеї відповіді нашою пропаґандою за довгим волоссям. Вона є доказом, що за ним і проти нього можна писати навіть поеми. Та на нашу думку: зверхній вид жіночої голови буде завсіди гарний, коли про нього рішатиме добре розвинена голова внутрі.

Нові книжки й видання.

КНИЖКИ:

Д-р Дмитро Донцов: ЩО ТАКЕ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМ? Національно-політична бібліотека. Випуск ч. 1. Львів 1927.

Осип Турянський: „РАБИ". комедія на 4 дії. Друге видання. Київ-Львів-Рогатин 1927. Видавництво „Журавлі" ч. 5. серія 1., 160 стор. 16°.

М. Павленко: ПЕТРО ЛЕВЧЕНКО (1859—1917). Видавництво української молоді. Прага 1927. Серія: Майстрі українського мистецтва. 16 стор. 16°. В книжечці портрет Левченка і пять знимок його образів.

І. Свєнціцький: Звіт Управи Національного Музею у Львові за 1926 рік. В ньому є проєкт розбудови Музею і рисунки загального виду Нац. Музею, виготовлені архит. Л. Левинським.

ЖУРНАЛИ:

„СВІТ", ілюстрований журнал для всіх, виходить двічі в місяць. Рік III. ч. 3. Зміст: Д. Козій: Старі й нові правди. — В. Пачовський: Месія. — В. Ю. Кисілевський: При вогнищі. — Микола Чайковський: На хвилях етеру. — Д. Винницький: Літературно-громадські позви. — За океаном. — М. Л.: Мандрівник у ранку. — Райнер М. Рільке: Поезії, пер. М. Рудницький. — М. Рудницький: Заблуканий Орфей. — В. Атаманюк: Троянд червоних пелюстки. — Звичаї звірят. — Затоплений континент. — Г. Х. Андерсен: З невідомих казок, пер. М. Лотоцький. — Елін Полін: Кавалер переклав Іван Ставничий. — Поляглим стрільцям. — З поля літератури й мистецтва на Радянській Україні. — З китайської поезії, под. В. Завадська. — Абсолютна порожня. — Людина-малпа. — Іван Коссак. — З історії почти. — Найбільша книга світу. — Д-р Є. Калитовський. — Ілля Еренбурґ: Цікава подія.

„НАЦІОНАЛЬНА ДУМКА". Видає група української національної молоді в Празі. Рік вид. IV. ч. 5. за січень 1927 р. Прага 1927. Зміст: 1) Ю. Вассиян: Рефлексії; 2) Проф. д-р М. Лозинський: Реемґрація; 3) Ол. Бабій: Радянська Україна і ми; 4) д-р С. Нижанківський: Ми і жиди; 5) Роман Сушко: Спомини про І. сотню СС.

НОТИ:

В. Безкоровайний: „ЗАТРЕМТІЛИ СТРУНИ", сольоспів з фортепяном. Слова О. Олеся. Тернопіль-Львів.

В. Безкоровайний: В ГАЮ ЗЕЛЕНІМ. Фантазія на тему мельодії О. Нижанковського на фортепян. Тернопіль-Львів.

ОПОВІСТКИ.

Взивається п. Петра Сенюту, щоб перебрану ним в міс. грудні 1925 р. лісту збірки жертв на „Дар Просвіти" враз з зібраною готівкою — передав негайно до рук касієра Т-ва. — Виділ „Міщанського Братства" у Львові. 1554 1—1

Адміністрація Українського Наддніпрянського Хору під проводом Петра Євсевського, отсим подає до відома заінтересованих осіб, що до дня виїзду хору до Німеччини (4. березня ц. р.) адреса хору слідуюча: *Warszawa, Podwale 16.* — Український Хор для Ралюченка. 1111 1—5

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

В неділю, дня 20. лютого ц. р. о год. 11. рано, в салі Т-ва „Українська Бесіда" у Львові при вул. Рутовського ч. 21 (Народний Дім) відбудеться приступне для всього українського громадянства

ВІЧЕ

скликане Союзом Українських Приватних Службовиків „СУПРУГА" в справі суспільного обезпечення приватних службовиків-українців.

Грозить нам утрата Українського Пенсійного Інституту — збудованого двадцятьлітнім дорібком українського народу. — Тому на віче спішіть всі, кого гнітить журба про забезпечення на старість, хто думає за судьбу своїх жінок і дітей, а також всі, кому залежить на задержанні в українських руках свого Пенсійного Інституту.

Голова Рада „СУПРУГА".

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.